

مرکز بررسی‌ها و مطالعات راهبردی - نکته روز شماره ۸ - نوزدهم مرداد ۹۳

استفاده بهینه از بودجه تحقیقاتی دستگاههای اجرایی برای نوآوریهای

بخش خصوصی و تجاری سازی آنها

احمد اخوی

توضیح اجمالی :

به منظور کاهش شکاف دانش در زمینه‌هایی چون تحقیق و پیاده‌سازی (تحقیق و توسعه یا همان R&D) باید روی این بخش سرمایه‌گذاری بیشتری انجام شود تا ضعفی که در ترکیب داده‌ها و تخصیص نهاده‌ها و ظرفیت‌ها وجود دارد برطرف شود. پس در اولین گام باید از یک سو موانع اعتلای امنیت در اقتصاد و محیط کسب و کار دانش و بخش پژوهش برداشته و تجاری‌سازی تحقیقات در بنگاه‌های صنعتی از سوی دیگر دنبال شود به طوری که سیاست‌زدگی و غرب‌ستیزی در علوم و تحقیقات همچنانکه مقام معظم رهبری تأکید کرده‌اند هم از حوزه تحقیق و پیاده‌سازی و هم از حوزه آزاداندیشی علمی رخت بریند. عمده‌ترین موانع توسعه R&D در اقتصادهای نفتی و دولتی صرفاً در تخصیص بودجه و رفع چالش مالی خلاصه نمی‌شود، بلکه مهمتر از آن کسب اطمینان از چگونگی هزینه کردن منابع می‌باشد لذا لازم است تا به طور مستقیم و غیرمستقیم از طریق مدیریتی چند جانبه از فساد و انحراف در اهداف خصوصاً مهمترین آفت اجرائی کردن نیت دولت برای توسعه علوم و تجاری سازی (که همانا استفاده از ساز و کار بوروکراسی است) پیشگیری شود، از طرفی قوانین و مقررات به شکل موجود واجد ضمانت اجرای این اهداف نیست. زیرا، اولاً شورای عتف و کمیسیونهای مرتبط دارای انسجام و مأموریت روشن و تعریف شده نیستند. ثانیاً با توجه به رئوس سیاستهای کلی اصل ۴۴، ترکیب اعضاء حقیقی کمیسیون‌ها موجب رفع انحصار مدیریت دولتی از شورا نخواهد شد و عملاً روند پیشرفت کار شورا به نفع تقویت بخش دولتی و بوروکراسی تمام می‌شود.

نکات کلیدی :

هماهنگ با اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مقام معظم رهبری، اولین انتخاب دولت یعنی دستگاه‌های اجرائی برای هزینه کردن ۵/۰٪ تا ۳ درصد بودجه تحقیقاتی خود، حمایت مالی از فعالیتهای تحقیقاتی و تجاری‌سازی و نوآوری‌های بازاریابی و محصولات خلاقانه بنگاه‌های خصوصی باشد. به طور مثال، هدف با صرف برون‌سپاری لوث نشود و ... بلکه هدف آن ایجاد جایزه، تشویق و کمک مالی به این دستاوردها باشد و اینکه چه سهمی از هزینه پیلوت‌های صادراتی و سپس ملی را دستگاه‌های دولتی در حمایت از بخش خصوصی کمک کنند.

ضمن اینکه، مؤسسات تحقیقاتی وابسته به دستگاهها نیز تعریف‌شان از نیازمحوری به معنای سرمایه‌گذاری R&D در نیازهای بخش باشد و نه دستگاه‌های وابسته و فرعی دستگاه اجرائی. مگر زمانی ان شاء...برسد که سامان بوروکراسی اداری بتواند آینه نیازهای توسعه پایدار بخش و منافع مردم و اجرای هماهنگ برنامه پیشرفت و عدالت باشد. به این ترتیب، به نظر می‌رسد در رویکرد و وظایف شورای عتف باید به نحوی تجدید نظر شود، مثلاً با طرح موضوع توسط وزیر صنعت، معدن و تجارت پیشنهاد شود که ساز و کارهای اجرائی این فعالیت‌ها مسئولیتش با بخش غیر دولتی باشد و شورا و کمیسیون‌ها صرفاً نقش مشاوره، راهبری‌های کلی و نظارت عالی داشته باشند. تنها به این ترتیب است که دولت می‌تواند کوچک شود، شوراها زیاد نشود، بوروکراسی اهداف را تحت‌الشعاع قرار ندهد و سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به جایگاه مناسب خود برسد.

مرکز بررسی‌ها و مطالعات راهبردی